

NOVĚJŠÍ DĚJINY POLSKA A LITVY 1569-1918

Halina Beresnevičiūtė-Nosálová

Sylabus

Anotace: Cílem tohoto kurzu je popsat ranné novověké a novověké dějiny v zemích Polské Koruny a Litevského Velkoknížectví v kontextu Baltického regionu. Chronologický tento kurs pokrývá period od lublinské unie do první světové války a následujícího rozpadu Ruské a Německé říše. Jeho cílem je identifikovat různé tendence politického, sociálního a kulturního vývoji v Baltickém regionu a prezentovat historii Polských a Litevských zemí jako scénu konfliktů a interakcí těchto tendencí. Část tykající se ranného novověku se koncentruje na problémy šlechtického republikánského systému a kultury mezi vzrůstajícími absolutními velmocemi, zejména Švédskem, Ruskem a Pruskem. Část tykající se formování moderních národu

HODNOCENÍ:

Možnost 1.: Referát na zadané téma podle doporučené historické literatury anebo historického pramene, a jeho prezentace v semináři: (Maximálně 5 bodů) Závěrečná zkouška: písemná odpověď na jednou z třech volitelných otázek (Maximálně 5 bodů). Aktivita v seminární diskusi (maximálně 5 bodů).

Možnost 2.: Závěrečná zkouška: písemná odpověď na tři zadané otázky (Maximálně 10 bodů). Aktivita v seminární diskusi (maximálně 5 body).

Možnost 3. pouze pro předem omluvené studenty na zahraničních stážích: písemné zpracování povinné četby a literatury pro referáty z 3 tématu (10 bodů). Závěrečná zkouška (5 bodů).

K získání kreditu je nutno získat minimálně 12 bodů.

také se zamíří na otázku přeměn a kontinuity místních republikánských a multikulturních tradic.

Témata a rozvrh přednášek:

5. 10.

Úvod

12.10.

Vznik Republiky obou národů. Politický systém a politická kultura.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, *Litva*, S. 79-85.

Referaty:

1) Józef Andrzej Gierowski, *The Polish-Lithuanian Commonwealth in the 18th Century. From Anarchy to Well-Organised State*. P. 5-24.

2) Zigmantas Kiaupa *The history of Lithuania* P. 124-151

19.10.

Válečná výzva absolutizmu. Války se Švédskem a Ruskem. Překážky k válečné a správní reformě.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, *Litva*, S. 90-95, Luboš Švec, Vladimír Macura, Pavel Štol, *Dějiny Pobaltských zemí*. S. 80 – 84, 99 -103.

Referaty:

1) Józef Andrzej Gierowski, *The Polish-Lithuanian Commonwealth in the 18th Century. From Anarchy to Well-Organised State*. P. 42-60

2) T.t.61-87

3) T.t. 87-104

4) Jerzy Kłoczowski (red.) *Historia Europy Śródkowo-Wschodniej*, T. 2, S.169-190.

26.10.

Sociální a hospodářský neúspěch republikánského systému. Socioekonomické kořeny klientelismu a neformální struktury politické moci. Zmocnění feudálního otroctví a hospodářský úpadek.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, *Litva*, S. 85-90, 98-99.

Referaty:

- 1) Józef Andrzej Gierowski, *The Polish-Lithuanian Commonwealth in the 18th Century. From Anarchy to Well-Organised State* P. 24-53.
- 2) T.t. 105-134.
- 3) Antoni Maćzak *Nierówna przyjaźń*. S. 159-185
- 4) t.t. S. 185 - 207

2.11.

Život multikulturní společnosti. Náboženská tolerance a náboženské konflikty. Boj ve školství: protestantské, katolické a pravoslavné školy.

Povinná četba:

Norman Davies *Polsko. Dějiny národa ve středu Evropy*. S. 261-320. Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, *Litva*, S. 95-101.

Referaty:

- 1) Miloš Řezník, *Pomoří mezi Polskem a Pruskem*. S. 7-48
- 2) T.t. S. 49-74,
- 3) T. t. S. 75-109

9.11.

Období reforem. Rozdělení Republiky obou národů.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, *Litva*, S. 101-7, Jan Křen, *Dvě století střední Evropy*. S. 51-76.

Referaty: 1) Józef Andrzej Gierowski, *The Polish-Lithuanian Commonwealth in the 18th Century. From Anarchy to Well-Organised State*. 147-190,

- 2) T. t. S. 191-222
- 3) Miloš Řezník, *Za naši a vaši svobodu. Století polských povstání (1794-1864)*. S. 37-87.
- 4) T. t. S. 88-159.

16.11.

Politika Ruska a Pruska v rozdělených Severo-východních zemích Polska a Litvy. Vliv politických poměrů na formování národů.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, *Litva*, S. 108-111. Norman Davis. *Polsko: Dějiny národa ve střední Evropy*. S. 161-167, 226-260.

Referaty:

- 1) Zigmąs Kiaupa *The history of Lithuania*. P. 223-275.
- 2) Miloš Řezník, *Za naši a vaši svobodu. Století polských povstání (1794-1864)*. S. 160-188.
- 3) Jan Křen, *Dvě století střední Evropy*. S. 187-207.

23.11.

Modely „Národního obrození“. „Revoluční“ tradice a tradice „organické práce“ v polských a litevských národních hnutích.

Povinná četba: Norman Davis. *Polsko: Dějiny národa ve střední Evropy*. S. 168-174, Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, *Litva*, S. 110-114, 117-120.

Referaty:

- 1) Miloš Řezník, *Za naši a vaši svobodu. Století polských povstání (1794-1864)*, S. 189-246
- 2) T.t. 247-299,
- 3) T. t. 300-356

30.11.

Rozpad stavové společnosti. Způsoby a překážky společenské integrace. Sociální struktura národních hnutí v zemích bývalé Republiky.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, *Litva*, S. 114-117, Jan Křen, *Dvě století střední Evropy*. S. 259-263.

Referaty:

1) Miroslav Hroch *V národním zájmu*. Knižnice dějin a současnosti, 1999,

2) Daniel Beauvois *Pochodzenie a wiedza: Szlachta a inteligencja polska w XVIII-XIX wieku v: Historia Europy Śródkowo-Wschodniej*, T. 2. S. 119-138.

7.12.

Výzva moderních nacionalizmů k multikulturní společnosti. Vznik polsko-litevského konfliktu. Postoje polského, litevského, běloruského a ukrajinského národního hnutí vůči tradici Republiky obou národů. Vznik antisemitizmu.

Povinná četba: Halina Beresnevičiūtė-Nosálová, *Litva*. S. 120-132, Miloš Řezník, *Bělorusko. Stručná historie států*. S. 55-57.

Referaty:

Daniel Beauvois *Rzeczpospolita polsko-litewska w XVIII wieku i pięć narodów na jej obszarach w wieku XIX v: Historia Europy Śródkowo-Wschodniej*, T 1. 244-317.

10.12.

Vize nezávislých států. Programy moderních politických stran v předvečer první světové války.

Povinná četba: Luboš Švec, Vladimír Macura, Pavel Štol, *Dějiny Pobaltských zemí*. S. 147-156.

Referaty:

1) Piotr Wandycz *Střední Evropa v dějinách (od středověku do současnosti): Cena svobody*. Čast 5-6

2) Zigmantas Kiaupa *The history of Lithuania*. P. 276-320

Vybraná Literatura:

Egidijus Aleksandravičius, Antanas Kulakauskas, *Carų valdžioje* Vilnius, 1996;

Halina Beresnevičiūtė-Nosálová *Litva*. Praha, Libri 2006.

Andrzej Chwalba, *Historia Polski 1795-1918*. Kraków, 2000,

Norman Davies, *God's Playground: A History of Poland*. Vol 1-2. Oxford, 1981;

Norman Davies *Polsko. Dějiny národa ve středu Evropy*. Praha, Prostor, 2003,

Józef Andrzej Gierowski, *The Polish-Lithuanian Commonwealth in the 18th Century*.

From Anarchy to Well-Organised State. Polska Akademia Umiejętności, Kraków, 1996;

Krzysztof Groniowski, Jerzy Skowronek, *Historia Polski. 1795-1914*. Wydawnictwo sykolne, Warszawa, 1987;

Oskar Halecki *Historia Polski*. Lublin-London, 1992;

Jerzy Kłoczowski (red.) *Historia Europy Śródkowo-Wschodniej*, T 1-2, Lublin, 2000.

Jan Křen, *Dvě století střední Evropy*. Praha: argo 2005,

Andrzej Sulima Kamiński, *Republic versus Authorcracy*. Harward Series in Ukrainian Studies, Cambridge Mass, 1993;

Miroslav Hroch, *Obrození malých evropských národů: Národy severní a východní Evropy*. Univerzita Karlova, Praha, 1971;

Miroslav Hroch *V národním zájmu*. Knižnice dějin a současnosti, 1999,

- Zigmuntas Kiaupa, Jūratė Kiaupienė, Albinas Kuncevičius, *Lietuvos istorija iki 1795 metų*. Valstybinis leidybos centras. Vilnius, 1995;
- Zigmas Kiaupa *The history of Lithuania*, Vilnius, 2001.
- Antoni Mączak, *Klientela*. Semper, Warszawa, 1994; S. 112-160.
- Antoni Mączak *Nierówna przyjaźń*. Wrocław: FNP 2003.
- Edward Opaliński, *Kultura polityczna szlachty polskiej*. Warszawa, 1995;
- Miloš Řezník, *Polsko. Stručná historie států*. Praha: Libri, 2002
- Miloš Řezník, *Bělorusko. Stručná historie států*. Praha: Libri, 2003
- Miloš Řezník, *Pomoří mezi Polskem a Pruskem*. Praha, Nakladatelství Karolinum, 2001.
- Miloš Řezník, *Za naši a vaši svobodu. Století polských povstání (1794-1864)*, Praha: argo 2006.
- Luboš Švec, Vladimír Macura, Pavel Štol, *Dějiny Pobaltských zemí*. Nakladatelství Lidové Noviny, Praha, 1996. S. 77-150.
- Andrzej Walicki, *The Enlightenment and the Birth of Modern Nationhood. Polish Political Thought from Noble Republicanism to Tadeusz Kosciuszko*. Notre Dame, 1989;
- Wandycz, Piotr. *Cena svobody*. Praha 1998